16 JUNE 1971 – 3 JULY 1973

Թղթակցութիւն

Հայաստանի հետ

PAR AVION
МИР
ПОЧТА СССР 16 КОП.
Куда Mr. Vahe Oshagan
American University of Beirut
P. O. Box 236
Кому Beirut, Lebanon
Адрес отправителя
Arshag Khatchadrian
"Nork" massive, bl. 39, fl. 46
62 Yerevan, Arm. SSR
Ил-62
PAR AVION
Recommandé
Ливан
Куда M. V. Ochakan
American University of Beirut
Кому Beirut
Lebanon
Адрес отправителя
Erevan Komitas 51
journal «Sovetakan Kraganoutun»
Gourdikian S.
EREVAN
N 264
Ил-62
АВИА
ПОЧТА СССР 6 КОП.
50 ЛЕТ ВЛКСМ
ПОЧТА СССР
Куда Mr. V. Oshagan
American University of Beirut
Кому P. O. Box 236
Beirut, Lebanon
A. Khachatrian
Nork massive, bl. 39, fl. 46
Yerevan 62
Arm. S.S.R.
U.S.S.R
avion
С Новым годом!
Индекс предприятия связи места назначения
АВИА
PAR AVION
МИР
ПОЧТА СССР 16 КОП.
Mr. V. Oshagan
American University
of Beirut
P. O. Box 2361
Beirut, Lebanon
A. Khachatrian
Nork massive, bl. 39 fl. 46
Yerevan 62
Arm. S.S.R.
U.S.S.R.
Индекс предприятия связи и адрес отправителя

2

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ АРМ. ССР

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՐՎԵՍՏԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

МУЗЕЙ ЛИТЕРАТУРЫ И ИСКУССТВ

Recommandé

Mr. Vahe Ochagan

P.O.B. 2046

Beirut

Lebanon

R EREVAN N 174/4

R-174/4

Musée de Littérature et des Arts
Rue Spandarian 1
Erévan, Arménie,
U.R.S.S.

BEYROUTH
14. 8. 72

23-VII-72թ. Երևան

Հարգելի Կ. Հակոբ

Օրացույց

Ձեր [illegible] Հայկյան Օրացույցի
[illegible] [illegible], որի առա-
[illegible] [illegible] [illegible]
Ձեր [illegible] [illegible]: Եվ
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] - Ձեր [illegible] [illegible]
[illegible]:

[illegible] [illegible] [illegible] Ձեր
[illegible] [illegible] [illegible] «[illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]» [illegible]-
[illegible], [illegible], [illegible] Ձեր [illegible]
[illegible]:

Սպասելով Ձեր տեսակցու-
թյան, ձեզ հարգանքով

Ձերդ [illegible]

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹՅՈՒՆ
МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ АРМЯНСКОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ԵՂԻՇԵ ՉԱՐԵՆՑԻ ԱՆՎԱՆ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՐՎԵՍՏԻ
ԹԱՆԳԱՐԱՆ

МУЗЕЙ ЛИТЕРАТУРЫ
И ИСКУССТВ
ИМ. Е. ЧАРЕНЦА

Երևան, Սպանդարյան 1

Ереван, Спандаряна 1

Հեռախոս 2—76—49
Телефон

„24" հուլիսի 1972թ. г.

Ելից—исходящий № 05705

ՀԱՐԳԵԼԻ Պ. ՎԱՉԵ ՕՇԱԿԱՆ

Ընկ. Ռազմիկ Դավոյանի միջոցով խորին շնորհակալությամբ ստացանք Ձեր հոր՝ Հակոբ Օշականի ստեղծագործության ձեռագրերից.

1. Ոսկի ուռնակը
2. Մատենագրության համար/ /տիկ. Զ. Եսայան /
3. Օրերուն Օրը
4. Մինչև ու՞ր, և
5. Մնացորդացից մի հատված.

Ստացված նյութերը գրանցված են մայր մատյանի նո.1798 -ի տակ և միացրած Հակոբ Օշականի անվան ֆոնդին.

Հարգալից բարևներով՝

ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ԴԻՐԵԿՏՈՐ՝ /Ա. ՄԵԼԻՔՍԵԹՅԱՆ /

3-VII-73թ. Երևան

Հարգելի պ. Լևոն

Օշական

[illegible] օգնականս [illegible]
Թ. Թորոսյանի ժողովածուն ուղար-
կում եմ Ձեզ այս նամակով
և խնդրում, որ Ձեր կարծիքը
հաղորդեք մի քանի տո-
ղով ինձ: [illegible] [illegible]
կմեկնեմ մեկ 3-4 շաբաթով:

Հարգանքներս [illegible]

[illegible]

«ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ»
ԱՄՍԱԳՐԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ԽՄԲԱԳԻՐ

ՕՐԳԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ

ГЛАВ. РЕДАКТОР ЖУРНАЛА
«СОВЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА»

Орган Союза Советских писателей Армении

Հեռ. 2—17—27

„24" XII 1972 թ.

Հարգելի
Պրն. Օշական -

[illegible]

[illegible]

26-V-73թ. Երևան

Հարգելի պ. Հակոբ
Օշական

Ձեր 8-I-73թ. նամակը և երկրորդ
Ձեր հօր՝ Հ. Օշականի աշխատասիրու-
թյունը Համապատկերը (9 հտ)
ստացա Երուսաղեմից 1946թ. հրատա-
րակության [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], որով-
հետև [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
պակաս էր:

[illegible] Համապատկերը [illegible]
[illegible] 5- և [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]:

Ես Ալ. Կարապետյանի [illegible]
[illegible], [illegible] որ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible], որ [illegible] 80-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]; [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]:

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] – 27.4.93

17 Փետր., 1972

Յարգելի Պրն. Կուրտիկեան

Ուրախութեամբ կարդացի ձեր երկու նամակները՝ մանաւանդ վերջինը՝, ուղարկուած 26 Յունուարին ուր կը յայտնէիք թէ Հօրս Թատերախաղը շատ հաւանաբար տպուի այս տարի իսկ, վստահաբար Սովետական Գրականութեան մէջ։ Կասկած չունիմ որ չէք զղջար ու ապագայի գրական պատմաբանը ձեր անունը կը կապէ Օշականի Սովետական Հայաստանէն ու գրականութենէն ներս մուտքին հետ։ Գրական մեծ դէպք է ասիկա, այն բարձր աստիճանին ուր կը դրուին Արեւմտահայ ու Արեւելահայ գրականութիւնը իրար կապող հարցերը։ Մօտ օրէն ես ձեզ կ՚ուղարկեմ նաեւ Հօրս անտիպ գործերու լիակատար մէկ ցանկը։

Ընդառաջելով ձեր փափաքին, այսօր իսկ փոստով ձեր հասցէին ղրկեցի հետեւեալ գիրքերը

1։ Համապատկեր Արեւմտահայ Գրականութեան, հատոր 4

2։ Վկայութիւն մը, գրուած Ա. Ծառուկեանի Հէյ Ջան Երեւան գիրքին որպէս Յառաջաբան

3։ Սփիւռքը եւ Իրաւ բանաստեղծութիւնը, Վ. Թէքէեանի առիթով

4։ Քաղհանք, Յոբելինական Յանձնախումբի հրատ։

Ներփակ կը գտնէք նաեւ Հօրս մատենագիտութեան մէկ մասը, այն որ անմիջապէս տրամադրութեանս տակն էր։ Գիտէք անշուշտ որ բուն, լիակատար մատենագրութիւնը շատ լայնածաւալ գործ մըն է։ Առաջին իսկ առիթով կ՚ուղարկեմ ձեզի ամբողջացնող տեղեկութիւններ։ Դժբախտաբար ձեռքիս տակ չունիմ Մնացորդացէն օրինակներ ու չի ծախուիր իսկ հրապարակին վրայ։ Իմ միակ օրինակս կորսուած է, չ՚ըսելու համար գողցուած...։ Վստահ եմ որ երբ կարդաք զայն, Հայու ու նաեւ Գրուսացիի հպարտութիւնը պիտի փրփրայ ձեր սրտին մէջ։ Չեմ խոստանար, սակայն կարելիս կ՚ընեմ ձեզի օրինակ մը ճարելու։

Բարի եղէք երկտողով մը ինծի յայտնել երբ ստանաք հատորները։

Սրտագին բարեւներով

28/4/72-ին

27 Նոյ., 1971
Փ.Ա. 2046, Պէյրութ։

Սիրելի Արշակ

Ասիկա երկրորդ նամակս է, առաջինը հաւանաբար կորսուած է։ Չեմ զարմանար բնաւ որովհետեւ Հայաստանցի մտաւորականներու հետ իմ հազուագիւտ թղթակցութիւններս ցոյց տուած են որ նամակներ ու գիրքեր յաճախ կրնան կորսուիլ անհասկնալի պատճառներով։ Ուրիշ բան մըն ալ սորուած եմ -- թէ բարեկիրթ, քաղաքակիրթ անձէ մը ակնկալելիք նուազագոյն արարքն անգամ կրնայ շատ բնական ձեւով անտեսուիլ, օրինակ կարեւոր նամակի մը պատասխանը ուշացնել, մոռնալ, բոլորովին անտեսել, պարզապէս չպատասխանել....։ Մարդոց գիրք կը ղրկես, նոթ մը անգամ չեն զլանար գրել թէ ստացած են կամ ոչ։։

Այս գանգատը, Սիրելի Արշակ, անտեղի մի առներ։ Մեր քաղաքակրթութեան արժէքները կրնան փճացած ըլլալ, մեր բարոյականը կրնայ ախտավարակ ըլլալ, սակայն հոս մարդկային յարաբերութիւններու մէջ որոշ մշակում մը, նրբութիւն մը կայ որ գնահատելի է։ Այդ պատճառով է որ կը վարանիմ քեզի ղրկելու ոչ փորս գործերը ոչ ալ իմիններս։ Վստահ չեմ թէ ձեռքդ կրնան հասնիլ....։ Որ հասցէով պէտք է ղրկեմ։ Ես ալ չեմ գիտեր։ Վերջերս Պետական Երեսփոխանի միջոցաւ հօրս մէկ ձեռագրին մեքենագրուած պատճէնը ղրկեցի շատ յարգելի անձնաւորութեան մը, խնդրելով որ կարճ նոթով մը իմացնէր ինձ թէ ստացած էր զայն։ Պէտք եղաւ 3 հատ նամակ գրել ու տակաւին պատասխան չկայ։ Միայն այցելու է մը իմացայ, պատահմամբ, թէ ստացեր էր։ Անկարելի է որ ձեռագիր ղրկեմ։ Սիրով կը ղրկեմ սակայն լոյս տեսած գործերու ձեռագիրները, անտիպներու պատճէնները, [illegible] տպուած գիրքերը, մատենագրութիւն ու նման բաներ։ Ինչ կուզես, Արշակ, վստահութիւն չունիմ ձեր մարդոց [illegible] վրայ։

Կեանքս շահեկան շատ մը կողմեր ունի բայց տեղը չէ այդ մասին գրելու։ Մէջն եմ ընկերային, քաղաքական, մշակութային կեանքին։ Կը գրեմ, կը հրատարակեմ, պայքար կունենամ մարդոց հետ։ Կեանքս լաւ կը շահիմ ու Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանի մէջ Մշակոյթներու Պատմութեան դասախօս եմ։ Տօքթորաս առած եմ Սորպոնէն ու նիւթս էր Արեւմտահայ Վէպը 1850էն 1930 ու իր կրած օտար ազդեցութիւնները։ 700 էջնոց հսկայ գործ մը որ ինծմէ 8 տարի աշխատանք առաւ։ Ֆրանսերէն գրուած է ու այժմ կը փորձեմ Գիւլպէնկեան Հիմնարկութենէն նիւթական յատկացում մը ստանալ, տպելու համար։ Ամուսնացած եմ, երկու մանչուկ ունիմ։ Կինս Հոգեբանութեան մէջ վկայուած է Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանէն ու Ամերիկեան Գոլէճի մը մէջ կը դասաւանդէ։ Կարօս ալ նոյն համալսարանը աւարտեց ու այժմ Յորդանան է, քարիւղի մասնագէտ Պետական Զտարանին մէջ։ Երեք մանչուկ ունի։ Անահիտը Ամմանի Բարեգործականի վարժարանին տնօրէնն է։ Մայրս լաւ է, բաւական ծերացած անշուշտ։ Եղբօրս, քրոջս ու իմ քովս կը բնակի պարբերական եղանակով։

Հրատարակած եմ 3 հատոր բանաստեղծութիւն – Պատուհան. Քաղաք. Քառուղի։ Իւրաքանչիւրէն ղրկած եմ Հայաստանի Պետական Մատենադարանը։ Տեսած ես բնաւ։ Անշուշտ որ չեն ծախուած հոս։ Մենք կը գրենք, մենք կը հրատարակենք ու մենք ալ կը կարդանք, այս է գրողին կեանքը հոս։ Ազատութեան պատասխանատուութիւնները։ Ասկէ զատ, Սփիւռքի գրեթէ բոլոր աջակողմեան մամուլին մէջ գրած եմ – քերթուած, քննադատական գրութիւններ, վիպակ ու մտածումներ։ Գրական ճաշակս հայկական աւանդական ըմբռնումներուն ամբողջութեամբ հակադիր է ու կը մերժեմ իմ հանրային ու մշակութային կեանքիս սկզբունքները փոխ առնել հայկական հնադարեան բարոյականէն ։ Ատոր համար է որ տեւական խնդիր կ'ունենամ մամուլին, գրողներուն ու կազմակերպութիւններուն հետ։ Զօհրապի խնդիր, հիմա ալ Սեւակի խնդիր ատկէ վերջ Սփիւռքեան ապագայի խնդիր, գրողներու հին սերունդին հետ խնդիր։ Բէրսոնա նոն կրաթա-ի պէս բան մըն եմ ոհմակին համար որուն կատաղութիւնը առաջին փաստն է իր տկարութեան։

Եթէ ապահով հասցէ մը տաս, սիրով կը ղրկեմ քեզի ուզած գիրքդ։ Շատ բարեւներ Տիկ. Գոհարին որուն ղրկած եմ արդէն հօրմէս քանի մը նամակներ։ Շատ բարեւներ նաեւ Պրն. Ստ. Կուրտիկեանին, Ալիշան Փայլամեանին ու մանաւանդ Պրն. Մորուս Հասրաթեանին։ Անշուշտ եթէ կը ճանչնաս այս պարոնները։ Նաեւ մասնաւոր բարեւ Պրն. Գէորգ Արշակեանին որ Հայաստանի ամէնէն տաղանդաւոր գրողն է այսօր։

Սրտագին կարօտ քեզի, Արշակ։ Միտք ունիմ այս ձմեռ այցելել Հայաստան ու այն ատեն կրնանք բանալ ամբարտակները ու հասկցուիլ։

Պատասխանդ մի ուշացներ։ Բարեւներ
Տիկնոջդ։ Սիրով ու կարօտով

Հարգելի պրն. Վահե Օշական

Երևի ստացած կլինեք նախորդ նամակս: Ամսագրի այս տարվա համար-ներից մեկում կտպագրվի ,,Պատասխանը,, թատերախաղը: Պիտի ասեմ, որ գեղարվեստական մակարդակով շատ է զիջում Օշականի վիպասանությանը, իսկ ծավալն էլ կրկնակի ավել է չորս գործողությամբ թատերախաղերի համար ընդունված ծավալից: Այնուամենայնիվ որոշ իմաստով լրացնում է Հ.Օշականի գրական դեմքը և բացահայտում կյանքի վերջին տարիների նրա քաղաքական մտածողությունը: Երևի հարկ կլինի ներածական էլ գրել տվյալ երկի ստեղծման, Հ.Օշականի միտումների մասին և առայժմ հակիրճ գնահատել նրա ամբողջ ստեղծագործությունը՝ հետագային թողնելով մենա-գրությունը: Ես ունեմ Ձեր հոր Համայնապատկերների 1, 2, 3, 5, 6 հատորները, ,,Խոնարհները,, ժողովածուն և ,,Ծակ պտուկը,, ուրիշ ոչինչ: Ուրեմն մյուս ստեղծագործությունները և Ձեր հոր գրական վաստակի մատենացանկը ես պիտի խնդրեմ հասցնել ինձ:

Հարգանքներով՝

Ստ.Կուրտիկյան

26.1.72 թ.

Հարգելի պրն. Վ. Օշական

Շնորհակալությամբ ստացա Ձեր հոր անտիպ պիեսը, որ ուղարկել էիք Սարյանի միջոցով: Այդ մասին ես ժամանակին տեղյակ պահել էի Ձեզ: Մանրամասն նամակ չէի գրել, որովհետև հնարավորություն չունեցա դժվարընթեռնելի մեքենագիրը կարդալու. դրանից հետո էլ մեկնեցի արտասահման: Երեկ միայն վերադարձա և Ձեր նոր նամակը գտա սեղանիս, իսկ գիրքը տակավին չեմ ստացել: Թատերգությունը հանձնել եմ մեքենագրելու, որից հետո կկարդամ: Նախնական ծանոթությունս /թերթատելով/ ինձ դրական կարծիքի հանգեցրեց, չնայած, որ որպես գեղարվեստական ստեղծագործություն շատ բանով զիջում է Հ.Օշականի հայտնի գործերին:

Հարց եք տալիս, թե Օշականի մատենագիտության կարիքը ունե՞մ: Անպայման: Շնորհակալ եմ, որ այդ հարցում ուզում եք Օգնել ինձ, նաև տրամադրել ինձ պակասող հատորները: Նախ հայտնեմ, որ ,,Մնացորդացը,, չունեմ. սակայն լրիվ կհայտնեմ ավելի ուշ, որովհետև նոր բնակարան տեղափոխվելու պատճառով գրքերս խառնվել են և ես էլ չգիտեմ, թե գրականության պատմության որ հատորներն են պակասում ինձ:

Հարգանքներով՝

ՍՏ. ԿՈՒՐՏԻԿՅԱՆ

23.11.71 թ.

Ե ր և ա ն